

Atatürk Üniversitesi Çevre Sorunları Araştırma Merkezi Müdürlüğü tarafından düzenlenen resim, şiir ve kompozisyon yarışmasına katılan çocukların; çevre sorunları konusundaki hassasiyetlerinin, Ajans'a sunulabilecek projelere dönüştürülmesine önemli bir katkı sağlayacağı düşünülen, proje sorun analizinde kullanılmak üzere değerlendirilmesi.

Ülke kalkınması için çalışan Kalkınma Bakanlığı ve onun koordinasyonunda kurulan kalkınma ajanslarının hazırlamış olduğu “ulusal kalkınma” ve “bölgesel kalkınma” planlarının eksenlerine/önceliklerine kısaca göz atmak gerekirse:

Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan 2014-2018 Dönemini kapsayan Onuncu Kalkınma Planı dört önceliğe sahip:

1. Nitelikli insan, güçlü toplum.
2. Yenilikçi üretim ve istikrarlı yüksek büyüme.
3. Yaşanabilir mekânlar, sürdürülebilir çevre.
4. Kalkınma için uluslararası işbirliği.

Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı (KUDAKA)'nın TRA1 Düzey 2 Bölgesi (Erzurum, Erzincan, Bayburt) için hazırlamış olduğu 2014-2023 Bölge Planı'nda bahsi geçen dört gelişme eksenini:

1. Başta nitelikli ve ayırt edici özellikteki ürünler olmak üzere tarımsal üretimin miktar ve kalitesinin artırılması.
2. Bölgede üretilen hammaddenin işlenerek katma değerli ürün haline getirilmesi.
3. Sunduğu kaliteli ve çeşitli hizmetler ile bölgenin yakın ve uzak coğrafyası için bir sunum merkezi haline gelmesi.
4. Bölgenin yaşanabilirliğinin artırılması.

Tüm bu ulusal/bölgesel öncelikler/eksenler ışığında KUDAKA'nın 2014 Yılı Yerel Kapasitenin Artırılması ve İktisadi Kalkınma Mali Destek, Doğrudan Faaliyet ve Teknik Destek Programları tasarlandı. Programların çevre sorunlarının çözümü üzerine önceliklerini kısaca özetlemek gerekirse:

1. Tarımsal, endüstriyel üretimde ve turistik hizmet arzında yenilenebilir enerji kullanımının yaygınlaştırılması suretiyle enerji verimliliğinin ve tasarrufunun sağlanması.
2. Bölge genelinde yenilenebilir enerji kaynakları (başta rüzgâr, güneş ve biyogaz) ve üretim imkânları ile ilgili araştırma, fizibilite ve strateji geliştirilme çalışmalarının hazırlanması.
3. Bölgede kırsal alanların çekiciliğinin artırılmasına yönelik mekânsal modellerin oluşturulması.
4. TRA1 Bölgesinde sürdürülebilir atık yönetimi (atıkların toplanması, bertarafı, ayrıştırılması ve depolanması) ve atıkların geri kazanımı.

Ulusal/bölgesel planlar ve bu planlar ışığında oluşturulan programların önceliklerinde sürdürülebilir çevre, yaşanılabilir çevre vurgusu ısrarla yapılmaktadır. Yaşanılabilir bir çevre olmadan insanın üretkenliğinden dolayı kalkınma planlarından/hayallerinden bahsedemeyiz. Sürdürülebilirlik, bugünün yetişkinlerinin tek başına tamamlayabileceği bir süreç değil. Bölge planı 10 yıllık bir süreci kapsamaktadır. (2014-2023) Bugün; yaşadıkları çevreye ilişkin sorunları resimlerinde, şiirlerinde, kompozisyonlarında kendince anlatan 11 yaşında bir çocuk, 2020'li yıllarda yeni bir bölge planı çalışmasının vizyonuna katkı sağlayacak

21 yaşında üniversiteli bir genç olacaktır. Dolayısıyla, vizyonumuzun ve o vizyona ulaşmak adına bugün ne yaptığımıza ilişkin misyonumuzun/tedbirlerimizin sürdürülebilirlik kazanması için bugünün çocukları ile işbirliği yapmalıyız.

Bu işbirliği düşüncesi ile kurgulanan yarışmaya ait şiir, kompozisyon ve resimler aslında destek programlarına dolayısıyla planlara ve vizyona katkı sağlayacak projelerin çıkış noktasını/sorun analizini oluşturacaktır. Eyleme geçme niyetinde olmayan düşüncelerin ve onların ölü doğan çözümlerinin günümüzde artık bir öneminin, samimiyetinin kalmadığı aşikardır. Bu nedenle; çözümden ziyade önce sorunların konuşabildiği, sorunlarla yüzleşilebildiği ve analiz edilebildiği daha sonrasında sorunların adım adım hedeflere ve faaliyetlere dönüştürüldüğü, sonuçlarının izlendiği ve yeni fikirlere rehber olması için değerlendirildiği bir proje döngüsü yönetimi, kamu kaynağının hibe/kredi desteği olarak dağıtılmasında etkin hale gelmiştir.

Şiir, kompozisyon ve resimler incelendiğinde; çocuklar, sınırlı olan duyu ve akıllarını, sınırsız olan tahayyülleri ile birleştirip, yaşadıkları çevreye karşı duyarlılıklarına ait sorunları aşağıdaki gibi özetlemiştir:

- Çevrenin insanlara olan kırgınlığı. Çevre iyileştirilse bile, kırgınlığın giderilmesi zaman alacaktır.
- Ramazan ayı sofralarında orucumuzu besmele ile açtığımız **suyun kirliliği** ve belki de yakın zamanda abdestsiz kalacak insanoğlu.
- Kendi çıkarları doğrultusunda **doğayı değiştiren insanlar**.
- Çevreye zarar veren insanları uyaracak bir tatlı dilin eksikliği.
- Altında romantik bir ıslanmanın gerçekleşemeyeceği **asit yağmurları**.
- **Fabrikalarının atıklarının** gittiği denizleri umursamayan çünkü ilk fırsatta mavi yolculuğa çıkabilecek, temiz denizlere ulaşabilecek kadar uzaklaşabilen patronlar.
- **Küresel ısınma**. Ama küresel ısınma için ne düşünüyorsunuz diye sorulduğunda “sobanın yerini almıyor oğlum” diye cevaplayan Anadolu insanının bilinçlendirilmesi.
- Kişisel eşyasına gösterdiği özeni yaşadığı çevreye göstermeyen insanoğlu.
- Sigara izmariti attığımız **geri dönüşüm** kutularına karşı duyarsızlık.
- Doğanın bize değil bizim doğaya ihtiyacımız olduğunu bilmeyen insanoğlu.
- **Baca, egzoz ve fabrika dumanlarını** azaltmak.
- Daha iyi koşullarda yaşamak için doğal ortamını bozan insanoğlunun daha sonrasında daha doğal ortam arayışı.
- “Gelecek nesiller iyi bir çevre eğitimi almalı” diyen bir gelecek neslin feryadına karşı duyarsızlık.
- “Minicik bir fidan bile bizim geleceğimizdir” diyen Elenur’un çevresinde derdini anlatamayacağı **bazı yetişkinlerin varlığı**.
- **Nüfusumuz büyümesi** ama dünya aynı kalması.
- Yeşilden arınmış, topraksız, çocuklara arkadaş olamayacak sokaklar. **Çarpık kentleşme**.
- Küçük bir çocuğun bile farkında olup sığındığı fakat yerel aktörlerin bir türlü önemini kavrayıp beceremediği “**işbirliği**” kavramı ve ona duyulan ihtiyaç.
- **Karbondioksit salınımının** azaltılması.
- Birbirimizi duymamızı, anlamamızı engelleyen **gürültü kirliliği**.

Bütün bu sorunlar yaşanılabilir, sürdürülebilir bir çevre adına hazırlanacak projeler için önemli tespitlerdir. Çevre temalı hazırlanacak projeler için sorun analizinin bir bölümünü oluşturabilirler. Çocuklar sorunlarla, gerçeklerle yüzleşme konusunda şüphesiz biz yetişkinlere oranla daha samimidirler. Siyasi, ekonomik kaygılar gütmeden her şeyi tüm çıplaklığıyla dile getirebilirler, tabi yetişkinler sınırlamadığı sürece. 10. Ulusal kalkınma planındaki nitelikli insan hedefine yaklaşıldığında beraberinde insana, topluma ve çevreye ilişkin birçok sorun da çözülecektir. Sürdürülebilir çevre için işbirliği önemlidir, çocuklarla işbirliği çok daha önemlidir. Şiirinde, yaşadığı çevreyi oturduğu sofraya benzeten ve o sofradan kalkarken de aynı minnettarlığı gösteren bir çocukluk, işbirliği için önemli bir aktördür.

S. Ahmet TİRYAKİ

KUDAKA

ERZURUM 2014